

SOURCES ON JEWISH HAPPINESS

By Rabbi Dr. Nachum Amsel

These sources are from the book, "The Encyclopedia of Jewish Values" published by Urim, or the upcoming books, "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to Man" or "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to G-d" to be published in the future.

(1) ויקרא כג:מ ודברים טז:יד-טו

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן פְּרִי עֵץ הַדָּר כַּפַּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ-עָבֹת וְעֵרְבֵי-נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ד' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:
וּשְׂמַחְתֶּם בַּחֲגֹף אֶתֶּה וּבִגְדָךְ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוֵי וְהַגֵּר וְהַיְתוֹם וְהָאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: שִׁבְעַת יָמִים תִּחַג לְדִ' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרְכֶךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-תְּבוּאָתְךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ וְהֵייתָ אֶד שְׂמֵחַ:

(2) משנה אבות ד:א

בן זומא אומר... איזהו עשיר השמח בחלקו.

(3) דברים יב:יב, יח, יד:כו, טז:יא, כו:ז

וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ד' אֱלֹהֵיכֶם אֶתֶם וּבְגֵיכֶם וּבְנִתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמְהַתֵיכֶם וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לּוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה אֶתְכֶם:
כִּי אִם-לִפְנֵי ד' אֱלֹהֶיךָ תִּאֲכַלְנּוּ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ד' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אֶתֶה וּבִגְדָךְ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ד' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַשְׁלַח יְדֶךָ:
וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר-תִּתְּנֶנָּה נִפְשָׁךְ בְּבִקְרָה וּבְצִאָן וּבְיֵינוּ וּבְשֹׂכֵר וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְךָ נַפְשָׁךְ וְאָכַלְתָּ שֵׁם לִפְנֵי ד' אֱלֹהֶיךָ וּשְׂמַחְתֶּם אֶתֶה וּבִיתְךָ:
וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ד' אֱלֹהֶיךָ אֶתֶה וּבִגְדָךְ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַיְתוֹם וְהָאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ד' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שֵׁם: וְזָבַחְתָּ שְׂלָמִים וְאָכַלְתָּ שֵׁם וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ד' אֱלֹהֶיךָ:

(4) משלי ג:יח

עץ-חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר:

(5) תהילים א:א

אשרי-האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וּבְדַרְךָ חַטָּאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לֹא יָשָׁב:

(6) ישעיה נו:ב

אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו ושמר ידו מעשות כל רע:

(7) תהילים פד:ה

אשרי יושבי ביתך עוד יהללוד סלה:

(8) תהילים קו:ג

אשרי שומרי משפט עשה צדקה בכל-עת:

(9) מכתב מאלהו, חלק א', דף ג

אין שום אושר גשמי בעול, רק אושר רוחני. מי שהוא עשיר ברוחניות הוא הוא המאושר, ולא אחר בשום פנים.

(10) מדרש, קהלת רבה א:לב

אמר ר' יודן בשם ר' איבו אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו אלא אין אית ליה מאה בעי למעבד יתהון תרתין מאוון ואין אית ליה תרתי מאוון בעי למעבד יתהון ד' מאה.

(11) משנה אבות ד:ז

... ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה.

12) סוכה מה:

בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם, כלי ריקן מחזיק, מלא אינו מחזיק, אבל מדת הקדוש ברוך הוא: מלא מחזיק, ריקן אינו מחזיק.

13) תפילת "מגן אבות", ערבית לשבת

ומיניח בקדשה לעם מדשני ענג זכר למעשה בראשית:

14) שולחן ערוך, אורח חיים רצט:ו

שכח ולא הבדיל במו"ש מבדיל עד סוף יום ג'.

15) שבת ל:

ומאי דבריו סותרין זה את זה... כתיב ושבתני אני את השמחה וכתוב ולשמחה מה זה עושה לא קשיא... ושבתני אני את השמחה שמחה של מצווה ולשמחה מה זה עשה זו שמחה שאינה של מצווה.

16) קהלת ב:ב

לשחוק אמתני מהולל ולשמחה מה-זה עשה:

17) קהלת ח:טו

ושבתני אני את-השמחה....

18) משנה אבות ו:ד

כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל. ואם אתה עושה כן, (תהילים קכח) אשריך וטוב לך. אשריך בעולם הזה, וטוב לך לעולם הבא:

19) סנהדרין ז.

ההוא דהוה קאמר ואזיל כי רחמתין הוה עזיזא אפותיא דספסירא שכיבן השתא דלא עזיזא רחמתין פוריא בר שיתין גרמידי לא סגי לן.

20) ברכות ט:

דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה דאדם גדול הוא ושמח במצות זימנא חדא סמך גאולה לתפלה ולא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא.

21) משנה אבות ב: טז

הוא היה אומר, לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה...

22) תענית כא.

אמרו לו תלמידיו רבי וכי מאחר שצדיק גמור אתה למה עלתה לך כך אמר להם בניי אני גרמתי לעצמי שפעם אחת הייתי מהלך בדרך לבית חמי והיה עמי משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים בא עני אחד ועמד לי בדרך ואמר לי רבי פרנסני אמרתי לו המתן עד שאפרוק מן החמור לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצתה נשמתו הלכתי ונפלתי על פניו ואמרתי עניי שלא חסו על עיניך יסומו ידיי שלא חסו על ידיך יתגדמו רגליי שלא חסו על רגליך יתקטעו ולא נתקררה דעתי עד שאמרתי כל גופי יהא מלא שחין אמרו לו אוי לנו שראינוך בכך אמר להם אוי לי אם לא ראיתוני בכך ואמאי קרו ליה נחום איש גם זו דכל מילתא דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה.

24) תהילים לז:כה

נער הייתי גם-זקנתי ולא-ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש-לחם:

25) מכתב מאלהו, ספר ראשון, דף 2

"הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם:" העולם כאשר ברא השי"ת עולם מאושר הוא, אלא אנו שיצאנו מעולם האושר אל עולם הסבל ע"י שלושת הכוחות הלל אשר הוציאנו ממנו. ואם אדם יברח מן הקנאה, תאוה וכבוד – היינו שיגרשם מליבו – יתקן את עולמו ויהיה עולם מלא אושר מן הקצה אל הרצה.

26) משנה אבות ד: כא

רבי אלעזר הקפר אומר, הקנאה והתאווה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם:

27) תהילים קכח: ב

יְגִיעַ כְּפִידָּךְ כִּי תֹאכַל אֶשְׂרִידָּךְ וְטוֹב לָךְ:

28) משנה אבות ד: א

בן זומא אומר... איזהו עשיר השמח בחלקו, שנאמר (תהילים קכח), יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. אשריך, בעולם הזה, וטוב לך, לעולם הבא.